

54. Contact en Samenspreking met andere kerken - binnenland (22)

De tweede preses heropent de vergadering en heet welkom de afgevaardigden van de Christelijke Gereformeerde Kerken prof. J.W. Maris en ds J.W. Schoonderwoerd, de afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) de predikanten H. ten Brinke, H. Hoksbergen en A.van Houdt en br. K. Mulder en de leden van de Commissie Contact en Samenspreking, te weten de predikanten C.T. de Groot, P Krol, W.Smouter en A Boshuizen. De aanwezigen zingen Gezang 314.

De tweede preses geeft het woord aan ds. H. ten Brinke, die namens de Deputaten Kerkelijke eenheid GKV de vergadering toespreekt. Vervolgens krijgt prof. J.W. Maris de gelegenheid om namens de Deputaten Eenheid Gereformeerde belijders van de CGK het woord tot de vergadering te richten (de gesproken teksten worden als bijlage bij de Acta gepubliceerd).

Na deze woorden geeft de tweede preses het woord aan ds. W. Smouter, die **namens de CCS de vergadering toespreekt**. Allereerst gaat hij in op de persoonlijke situatie van enkele leden van de commissie. Hij memoreert de kerkfusie tot de PKN die op 1 mei gaat plaatsvinden, en knoopt daar de vraag aan vast wat dit met ons doet, en wat wij daarmee doen. De basisvraag, zo stelt hij, is intussen: wat verlangen wij en waar bidden wij om? Hij geeft aan maar naar één ding te verlangen, namelijk de katholieke kerk, de eenheid van allen die Jezus Christus liefhebben omdat Hij hen eerst heeft liefgehad. Als we ons richten op zaken die ons dichter bij die ene katholieke kerk brengen, dan is elke erkenning en herkenning van Vrijgemaakten en Christelijke Gereformeerden winst.

Vervolgens gaat spreker in op het totaal veranderde klimaat in de verhouding met de GKV. De laatste synode stelde zich positiever op dan de vorige, en hij constateert dat deputaten echt hun best doen met ons verder te komen. Ook het gesprek tussen ds B. Kamphuis en drs. H. de Jong (over de uitverkiezing) betekende herkenning en toenadering. Ondertussen, zo stelt hij, wordt er op landelijk niveau weliswaar weer gepraat, maar kan men op plaatselijk vlak niet verder totdat men landelijk de deur open zet. Ds. Smouter geeft aan dat de CCS werkelijk overtuigd is van de goede intenties. Toch wringt dit, constateert hij, omdat het betere zo de vijand wordt van het goede.

Hij legt de vraag voor, of je met een goed geweten plaatselijke samenwerking kunt toejuichen zolang het landelijk niet lukt. Zijn we geroepen om te streven naar een fusie à la PKN van de drie kerken? Of richten we ons op de ene katholieke kerk, en is elke plaatselijke toenadering toe te juichen?

Op het punt van samenwerking met de CGK zegt spreker, dat landelijk de deur op slot zit, maar dat plaatselijke samenwerking mag als opheffing van de gemeente het alternatief is. De druk om tot formele eenheid te komen is eraf, en de gesprekken leken in eerste instantie misschien juist daardoor wel beter. Maar al snel wreekt zich dat een doel van de gesprekken ontbreekt.

Vervolgens noemt hij de gesprekken die op de regio's gevoerd zijn rond het thema 'binding aan Schrift en belijdenis'. De vraag die hij de vergadering voorlegt, is of het bij deze inventarisatie blijft, of dat we er nog wat mee doen? Willen de NGK - en daar kijken met name de Vrijgemaakten naar uit B onderling verder praten over de inhoud (de vraag hoe we elkaar bij de leer houden), of is dat alleen een privé-zaak en niets van ons samen?

Tot slot verwijst hij naar de aanbevelingen op pagina 35 van het rapport. Bij het tweede punt (de vraag ontheven te worden van de opdracht om met de CGK spreken over de toe-eigening des heils), noemt hij als reden dat het vermoeiend en slechts een herhaling van zetten is. Een extra vraag die hij de vergadering voorlegt, is: wanneer zullen we de kerken oproepen tot gebed voor de eenheid? Dit n.a.v. een vraag van vrijgemaakte zijde om mee te doen rond hervormingsdag; zelf denkt de CCS meer aan een jaarlijkse oproep begin september.

De tweede preses geeft gelegenheid tot een **eerste ronde van bespreking**.

Ds. A. Vos (regio Amsterdam-Haarlem) geeft de ervaring weer van werkelijke plaatselijke eenheid, in de breedte van het kerkzijn. Hij geeft aan verwarmd te zijn door de woorden van de vertegenwoordigers van GKV en CGK. Wat het gesprek over de toe-eigening betreft, stelt hij de vermoedheid te begrijpen, maar dat het alweer een generatie geleden is; en hij stelt de vraag of er een inhoudelijke reden is om hier niet meer over te praten?

Ds. P. Strating (regio Den Haag) vraagt naar de concrete invulling van een verdergaand regio-gesprek over de 'binding aan Schrift en belijdenis'.

Br. N. van Delft (regio Dordrecht-Gorinchem) merkt op dat er in zijn ervaring inhoudelijk geen verschil is in de prediking tussen de drie kerken, en vraagt zich af waarom de samenwerking zou moeten stuklopen op theologische zaken; hij bepleit daarom nadrukkelijk om de plaatselijke kerken te stimuleren tot samenwerking om te komen tot één brede Geref. Kerk.

Br. A. Verbokkem (regio Alkmaar-Zaandam) vraagt n.a.v. de eerste aanbeveling (pag. 35) welk signaal dat zou moeten zijn.

Ds. J. van 't Hof (regio Harderwijk) is van mening dat we met meer handtekeningen de kern van de zaak niet echt raken. W.b. het verdere regio-gesprek stelt hij dat het niet altijd een echt inhoudelijk gesprek is geweest, en hij vraagt wat we daarin van CGK en GKV kunnen leren.

Ds. H. de Jong (regio Utrecht) vraagt zich af of ds. Ten Brinke het gesprek dat er geweest is (tussen De Jong en B. Kamphuis) niet te veel naar zich toetrekt. Zelf geeft hij aan er indertijd verrast over te zijn geweest dat Kamphuis ook niet helemaal tevreden bleek te zijn met de verwoording in de Dordtse Leerregels.

Br. G.J. Kole (kerk van Utrecht) zegt de nadruk op de plaatselijke samenwerking te ondersteunen. Hij doet melding van de visie van Utrecht, dat toetredende kerken niet opgelegd mag worden dat ze het AKS ondertekenen (wat we immers ook niet van elkaar vragen).

Ds. P. Kurpershoek (kerk van Groningen) dient een voorstel van de regio Noord-Nederland in. **(LV2004.22.2b)** Het voorstel luidt:

De Nederlands Gereformeerde kerken, in Landelijke Vergadering bijeen overwegende dat

het AKS in art. 24 niet ingaat op de huidige problematiek rondom de wijze waarop velen vandaag hun huwelijk aangaan (samenwonen, partner uit andere kerk, ongelovige partner, etc.), en in art. 22 niet ingaat op de huidige vragen rondom het onderwijs aan de jeugd van de gemeente, en in art. 2 (en andere) geen antwoord geeft op de tegenwoordige vragen rondom het ambt,

voorts overwegende dat

het hier zaken betreft die niet exclusief in Nederlands Gereformeerde kring in beweging zijn,

zijn van mening dat

genoemde onderwerpen - zo mogelijk in contact met (vertegenwoordigers van of personen uit)de CG en GV kerken - bestudering behoeven;

besluiten

- over te gaan tot bestudering van genoemde onderwerpen in een haalbaar contact met vertegenwoordigers van of deskundigen uit de CGK en GKV

- en daartoe een commissie (waarin minimaal twee leden uit de CCS zitting hebben) te benoemen die rapport uitbrengt aan de kerken met het oog op de volgende Landelijke Vergadering

De tweede preses geeft het woord aan de CCS voor een **reactie** op de gestelde vragen.

Ds Smouter zegt over het gesprek over de toe-eigening dat verder praten altijd kan. Maar, zo vraagt hij zich af, hoe nuttig is het? In 1974 is men het op dit punt al eens geworden, en vervolgens niet verder gekomen. Plaatselijk speelt dit vaak gewoon niet. Maar, stelt hij, het is aan de vergadering om hierover te beslissen.

Op de vraag van diverse afgevaardigden, welk signaal naar de zusterkerken zou moeten uitgaan, antwoordt hij dat de CCS daarvoor nu juist weer bij de LV zit. Naar het idee van de CCS kan prima aangehaakt worden bij de eerdere regio-gesprekken. Hij benadrukt het belang om als NGK samen ons te beraden op zaken als echtscheiding, de charismatische ontwikkelingen enz., en zo mogelijk ook met de zusterkerken. Het gaat erom, stelt hij, dat de zusterkerken voelen dat we er serieus mee bezig zijn. Dat neemt niet weg, zegt hij, dat juist plaatselijk de eenheid moet 'gebeuren'.

Spreker reageert op de opmerking van Utrecht, door te zeggen dat hij het daar niet mee eens is: het niet-ondertekenen van het AKS door een aantal kerken hoorde bij de beginsituatie, waarin de NGK samen hun weg zochten. Bij toetreding van buitenaf ligt het anders, en kunnen 'volwassen' eisen gesteld worden.

Ds. H. ten Brinke reageert op de opmerking van ds. H. de Jong, door te zeggen dat de deputaten die verrassing hier niet naar voren hoefden te brengen. Dat lag huns inziens op het bordje van de CCS. Hij constateert dat er op diverse punten een verschuiving te zien is geweest, in het samen verstaan van de uitverkiezing.

De tweede preses geeft gelegenheid voor een **tweede ronde** van reacties vanuit de regio's, nu met name op de aanbevelingen van de CCS, luidende:

1. We geven in overweging, een signaal af te geven dat de contacten met de GKV ons iets waard zijn en dat we hen waar mogelijk tegemoet komen.
2. We vragen ontheven te worden van de opdracht om met CGK te spreken over toe-eigening des heils in aansluiting bij de overeenkomst met GKV. Wel lijkt het ons goed om opnieuw te contact te zoeken voor overleg met genoemde kerken.
3. We horen graag het oordeel van de LV over ons gevoerde beleid inzake GKN.

4. We vernemen graag wie in de naaste toekomst verantwoordelijk zal zijn voor het onderhouden van contact, de voorbereiding van besluitvorming en de begeleiding van het hele proces, in geval er een verzoek van Gereformeerde zijde komt.

Ds. A. Vos (regio Amsterdam-Haarlem) reageert op het tweede punt door te zeggen dat hij er veel van verwacht, als ieder spreekt met het hart op de tong. Hij geeft aan nog gemist te hebben een reactie op de vraag van ds. Ten Brinke over het 'wachten met besluiten op het punt van de vrouw in het ambt', om daar samen verder over te spreken.

Br. A. Verbokkem (regio Alkmaar-Zaandam) onderstreept het belang van het invoeren van een ondertekeningsformulier. Hij vindt dat het gesprek over de toe-eigening des heils beter gestaakt kan worden, hoewel hij aangeeft wel de contacten met de CGK te willen vasthouden.

Ds. J. van 't Hof (regio Harderwijk) geeft de mening van de regio op de vier aanbevelingen. Met de eerste is de regio blij, maar hij legt het bij de CCS neer om dat vorm te geven. Het contact zou dan ook over de evangelisatie moeten gaan. Wat de tweede betreft geeft de regio er de voorkeur aan er niet mee te stoppen. Op de derde reageert hij door de waardering van de regio uit te spreken voor de manier waarop de CCS haar werk in de afgelopen jaren gedaan heeft. Voor de vierde zou hij de verantwoordelijkheid bij de CCS willen neerleggen.

Br. K. Dijkens (regio van de kerken in het Zuiden) geeft aan dat de regio de eerste aanbeveling van harte ondersteunt. Hij vult dit aan met het idee van een commissie vanuit de LV die zich hiermee bezig gaat houden. Wat de vierde betreft betuigt de regio steun aan de voorgestelde lijn.

Br. S. Huizinga (regio Arnhem) vraagt zich naar aanleiding van de voorstellen voor een gesprek over de toe-eigening des heils af, wat de kerken dan anders gaan doen. Hoe kunnen we ervoor te zorgen dat we verder komen?

Ds. J. Maliepaard (regio Enschede/Zwolle) reageert op het punt van het 'samen vragen oppakken'. Hij stelt voor uit te spreken dat we bereid zijn samen met CGK en GKV te komen tot het instellen van gezamenlijke werkgroepen op diverse terreinen, die ook weer terugrapporteren naar de diverse synodes/lv's.

Ds. P. Veldhuizen (regio Dordrecht-Gorinchem) uit zijn zorg over de jeugd die uit de kerken verdwijnt. Hij vraagt zich af of we niet allemaal met dezelfde problemen en vraagstukken zitten, en of het gesprek daar niet over zou moeten gaan.

Br. J. Hoogwaerts (regio Alkmaar-Zaandam) spreekt van pijn en moeite op het punt van de eenheid met CGK en GKV.

Ds. F. Gerkema (regio Utrecht) oppert, dat de commissie VOP wellicht gebruik kan maken van dingen uit het vrijgemaakte rapport over huwelijk en echtscheiding.

Ds. G. van Dijk (regio Enschede/Zwolle) merkt op dat ons vanuit de GKV wordt gevraagd te spreken over de verkiezing en de vrouw in het ambt, vanuit CGK over de toe-eigening van het heil, vanuit onze eigen kerken over allerlei andere onderwerpen; hij stelt de vraag of dit het goede signaal is voor de GKV en CGK?

Br. B. Koning (regio Arnhem) vraagt naar aanleiding van het voorstel van regio Noord-Nederland wat een 'haalbaar contact' is. Ook informeert hij naar de tegenstelling tussen vertegenwoordigers en deskundigen in het stuk.

Ds. P. Kurpershoek (regio Noord-Nederland) antwoordt hierop dat 'haalbaar' betekent dat je niet te hoog inzet; het gaat erom dat je elkaar op een of ander niveau vindt, en van daaruit verder spreekt. Wat de vertegenwoordigers/deskundigen betreft, stelt hij: hoe officiëler, hoe beter. Maar als het niveau van officiële vertegenwoordigers niet haalbaar is, dan tenminste met deskundigen uit de drie kerken.

Ds. H. de Jong (regio Utrecht) vraagt naar aanleiding van de 'Regeling voor overkomst van gereformeerde kerken' (1^e bijlage) om verduidelijking: eerst wordt gesproken over 'ondertekening van de belijdenis' en later over een ondertekeningsformulier.

De voorzitter van de CCS, ds. Smouter antwoordt hierop dat het om een en hetzelfde gaat, en dat bedoeld is het te regelen 'volgens artikel 17 AKS'.

Hij **reageert** vervolgens op een vraag van ds. A. Vos: misschien is het beter om niet een opdracht mee te geven als 'ga een gesprek aan', maar: 'kijk of er iets is waarover een zinvol gesprek mogelijk is'. Op de suggestie tot gezamenlijke bezinning op de vraag naar de vrouw in het ambt, stelt hij dat de CGK hun standpunt al bepaald hebben, en het niet juist zou zijn om hen te vragen daar opnieuw met ons over te spreken. Wat de GKV betreft, zijn het privé-personen die daar mee bezig zijn, en is er kerkelijk nog niet over gesproken. Aan de andere kant zijn de NGK al tientallen jaren kerkelijk met dit onderwerp bezig. Hij vraagt zich af hoe zinvol een gesprek is over zo'n onderwerp waarmee de

zusterkerken niet meer dan wel (nog) niet mee bezig zijn. Met wie ga je zo'n gesprek aan? Wat voor type gesprek wordt dat?

Reagerend op vragen rond het ondertekeningsformulier, stelt hij dat de Vrijgemaakten van de NGK op dit moment niet een extra handtekening vragen. Waar men op uit is, is meer duidelijkheid op dit punt.

De tweede preses doet het **voorstel** dat de CCS een en ander uitwerkt, en op een later tijdstip met definitieve voorstellen komt. De vergadering gaat akkoord.

Ds Smouter zegt dat een oproep tot het vormen van allerlei werkgroepen e.d. niet het springende punt is. Waar het om draait is de vraag op wat voor manier aan onze kerken te zien is hoe wij omgaan met publicaties waarin een van de belijdenis afwijkende mening verkondigd wordt? Volgt er in zo'n geval een kerkelijk gesprek? De bespreking van dit punt wordt afgesloten en de vertegenwoordigers van de andere kerken en de CCS krijgen gelegenheid de vergadering te verlaten.

78. Contact en Samenspreking met andere kerken - buitenland (22)

De Commissie Contact en Samenspreking is ter vergadering vertegenwoordigd door br. S. Huizinga, en de predikanten A. Boshuizen, J. Horsman en W. Smouter. Ds. Boshuizen heet een afvaardiging welkom van de Christian Reformed Church of North America, bestaande uit de predikanten David Engelhard, Lyle Bierma en Richard VanderVaart.

De tweede preses geeft het woord aan **ds D. Engelhard** van de CRCNA. Deze zegt blij te zijn hier te kunnen staan, en zich met zijn mede-afgevaardigden thuis te voelen in NGK-kring. Ds Engelhard brengt de vergadering de groeten over van de CRCNA. Hij vertelt dat dit een kerkgenootschap is van vooral Nederlandse immigranten, bestaande uit zo'n 1.000 gemeenten met 275.000 leden, waarvan 30% in Canada. Hij merkt op dat veel vragen daar dezelfde zijn als in Nederland, met name de vraag hoe je als kerk het evangelie kunt uitdragen. Verder geeft hij aan dat de CRCNA diverse commissies kent voor zending, hulpverlening, onderwijs e.d. Tegelijk is een van de vragen van de laatste tijd, wat de kerken juist in Noord-Amerika kunnen doen, aldus ds Engelhard. Een van de antwoorden op die vraag is een groots plan voor het stichten van nieuwe kerken, waar mensen die van buiten komen zich vaak meer thuis voelen.

In oecumenisch opzicht, geeft ds Engelhard aan, voelen de CRCNA zich theologisch het beste thuis bij de evangelicals, en niet zozeer bij de oecumenische beweging. Ook hierin ziet hij een parallel met de NGK. Hij vertelt voorts dat de CRCNA ook bezig zijn geweest met de 'vrouw in het ambt'. In 1984 werd het diakenambt voor hen geopend, en in 1995 ook dat van ouderling en predikant. Dat laatste, aldus ds Engelhard, heeft wel tot een enkele afscheiding geleid, maar over het algemeen heeft het heel goed uitgedaan in de diverse verbanden in de kerken. Zijn kerkgenootschap kent nu 23 vrouwelijke predikanten, van wie 3 werkzaam zijn als gemeentepredikant, en de rest in diverse andere bedieningen. Al met al is het zonder veel strijd, rustig ingevoerd.

Ds. Engelhard refereert aan de uitdagingen van de huidige cultuur die hij waarneemt: de diverse '-ismes' (pluralisme, individualisme enz.), die elk op een bepaalde manier invloed hebben op de kerk en de kerkleden. Ook vormt de nieuwe, opgroeiende generatie een grote uitdaging voor de kerk - vaak is er sprake van weinig kennis, en van afstand tot de kerk. Hij spreekt uit dat hun gebed is voor de NGK, en, zoals hij zegt, hopelijk ook van de NGK voor hen: dat er echt plek zal zijn in de kerken voor mensen die van buiten komen. Hij sluit af met het lezen van het slot van 1 Timotheüs 4.

Aansluitend geeft de tweede preses gelegenheid aan de afgevaardigden om **vragen** te stellen aan CCS over alles wat de relaties met buitenlandse kerken betreft.

Br. B.R. Koning (regio Arnhem) informeert ernaar of er contact met de GOS is, en of het zo is dat de GKV daar als waarnemer aanwezig zijn.

Ds. H. van der Velde (regio Harderwijk) oppert de mogelijkheid van een - zo mogelijk gesubsidieerde - stage van theologische studenten bij de kerken in Zuid-Afrika. Tevens refereert hij aan een ontmoeting in Nederland van enkele predikanten van Soemba met een professor uit Zuid-Afrika, die goede contacten opleverden. Ds. Van der Velde vraagt of daar voor de NGK wellicht een taak ligt, om mogelijk te maken dat mensen van Soemba een tijd in Zuid-Afrika doorbrengen.

Br. J. Hoogwaerts (regio Alkmaar-Zaandam) stelt de vraag aan ds Engelhard of zij de relatie met de evangelicals als winst beschouwen.

Namens de CCS **reageert** ds. A. Boshuizen op de vragen. Wat de GOS betreft, meldt hij dat de commissie het volgt, maar dat de CCS niet de indruk heeft dat het onze kerken dient om er heel intensief bij betrokken te zijn. Van betrokkenheid van de GKV bij de GOS is niets bekend, en dat lijkt ook niet erg waarschijnlijk.

In antwoord op de vragen van ds. Van der Velde antwoordt ds. Boshuizen dat hij het goede ideeën vindt, maar dat het ondernemen van concrete actie, zoals stages e.d., tot op heden niet tot de taken

van de CCS behoort. Wat de CCS doet is met name het onderhouden van de bestaande contacten. Ds. Boshuizen zegt toe, dat de CCS zich op dit soort initiatieven zal bezinnen.

Ds. C. Smit (regio Dordrecht-Gorinchem) stelt voor daartoe de taakomschrijving van de CCS uit te breiden met 'het zoeken van andere vormen van contact'.

Ds Engelhard zegt in antwoord op de vraag van br. Hoogwaerts dat hij beseft dat het woord 'evangelical' in Noord-Amerika een wat andere klank heeft dan in Nederland. Na het lange tijd afgehouden te hebben (vanwege - verondersteld - Arminianisme bij de evangelicals), zijn de CRCNA nu aangesloten bij een overkoepelende evangelische organisatie in Noord-Amerika. Het Canadese deel is tevens lid van de Canadese raad van kerken.

Tot slot wijst ds Engelhard op een boekje "What it means to be Reformed", een uitgave van de CRCNA over hun identiteit en plek als kerken in Noord-Amerika, waarvan hij enkele exemplaren achterlaat.

De tweede preses vraagt de vergadering met een stemming aan te geven voor of tegen een uitbreiding van de taakomschrijving van de CCS te zijn, in de richting zoals die door ds. H. van der Velde en ds. C. Smit is geopperd. Met zes stemmen vóór wordt dit verworpen.

Op voorstel van de tweede preses **besluit** de vergadering:

De kerken, in Landelijke Vergadering bijeen te Lelystad, hebben dankbaar kennisgenomen van het rapport van de sectie Buitenland van de Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken;

besluiten de commissie décharge te verlenen voor de verrichte werkzaamheden gedurende de verslagperiode;

dragen de Commissie op

- 1. contacten te blijven zoeken en onderhouden met Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, de Églises Réformées Evangéliques Indépendantes de France, de Vrije Kerken van Oost-Soemba, de Christian Reformed Churches of Australia, The Reformed Church of Japan, de Christian Reformed Church in North America, de Orthodox Presbyterian Church (VS), de Presbyterian Church in Korea en eventuele andere kerken van gereformeerd belijden.;**
- 2. voort te gaan met het verstrekken van informatie over onze kerken aan belangstellenden via internet;**
- 3. bezinningsmateriaal uit buitenlandse kerken toegankelijk te maken o.a. via Opbouw en internet voor onze kerken, voorzover dit materiaal voor de eigen discussie van belang kan zijn;**
- 4. aan de kerken met het oog op de komende Landelijke Vergadering te rapporteren over haar werkzaamheden.**

De tweede preses dankt de commissieleden en de vertegenwoordigers van de CRCNA voor hun aanwezigheid.

113. Contact en Samenspreking met andere kerken (22)

Namens de commissie CCS zijn aanwezig de dss. C.T. de Groot, J. Horsman, P.J.H. Krol en W. Smouter. Tevens heet de tweede preses een vijftal aanwezigen uit de Gereformeerde Kerken (vrijg.) welkom.

Namens de CCS presenteert ds. C.T. de Groot het voorstel dat de commissie heeft ingediend (22.2a). Daarin stelt de CCS voor om – zoals de vrijgemaakten gevraagd hebben – inderdaad een 'betekenisvol gebaar' in hun richting te maken. Dit gebeurt, aldus ds. De Groot, door wat in artikel 31 van het AKS staat nogmaals voor het voetlicht te halen, en als kerken ons voor te nemen zaken van leer en leven op de agenda te (blijven) zetten. Een tweede component van dat gebaar is volgens het voorstel van de CCS om de mogelijkheid te onderzoeken om actuele vragen rond leer en leven op regionaal/classicaal niveau te bespreken.

Wat de relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken betreft herhaalt ds. De Groot het standpunt van de CCS dat het opnieuw bespreken van de 'toeëigening des heils' (wat de CGK wenselijk achten) niet zinvol is. Daarvoor zou het te veel een herhaling van zetten zijn. Wel stelt de CCS voor om de kern van de zaak in het bredere kader te zetten van de spanning die er is tussen de beleving van het geloof en ons verstand. Dit zou wellicht een zinvol gesprek kunnen opleveren, aldus ds. De Groot.

De tweede preses **geeft gelegenheid om te reageren en vragen te stellen.**

Br. D.A.L. Houwen (regio Noord-Nederland) deelt mee dat het eerdere amendement (22.e) ingetrokken wordt, maar dat de regio nu wel een ander amendement indient (22.2c). Dit behelst onderzoek naar de mogelijkheid om landelijk met CGK en GKV actuele vraagstukken te bestuderen.

Ds. M. de Jong (regio Kerken in het Zuiden) vraagt in hoeverre het idee om het gesprek over de toeëigening des heils in andere context toch voort te zetten, tegemoet komt aan de vraag vanuit de CGK, en wat het doel van zo'n gesprek zou zijn.

Namens de CCS gaat ds. De Groot in op de vragen. Wat het amendement van de regio Noord-Nederland betreft, geeft hij de visie van de CCS weer, dat zo'n gezamenlijk studieproject alleen zinvol is met de GKV, en niet met de CGK. Verder is z.i. het voorstel van Noord-Nederland meer conferentie-achtig (waar de COGG ook al voor is), en het commissie-voorstel meer kerkelijk. Al met al ontraadt de CCS het amendement van Noord-Nederland.

Namens de regio van de Kerken in het Zuiden dient ds. M. de Jong een **amendement** in, om in het CCS-voorstel punt 4 van de opdracht (pagina 4) te schrappen.

De tweede preses geeft voorstel en amendementen in **stemming**.

Het amendement van de regio Noord-Nederland (22.2c): 2 vóórstemmen, 2 onthoudingen; dit amendement is verworpen.

Het amendement van de regio van de Kerken in het Zuiden: 17 vóórstemmen, 3 onthoudingen, 23 tegenstemmen; dit amendement is verworpen.

Het commissievoorstel 22.2a: 0 tegenstemmen, 2 onthoudingen, 41 vóórstemmen; het voorstel van de CCS is aangenomen.

Daarmee komen de kerken tot de volgende **besluiten**:

De Kerken in Landelijke Vergadering bijeen hebben kennisgenomen van:

1. Het rapport van de Commissie voor Contact en Samenspreking, deel: binnenland;
2. de brief van de Generale Synode Leeuwarden 2001 der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland (verder: CGK), gedateerd 18 december 2001, met als bijlage de besluiten terzake van die Synode;
3. de brief van de Generale Synode Zuidhorn 2002 van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) in Nederland (verder: GKV), gedateerd 3 februari 2003, met als bijlage de besluiten terzake van die Synode;
4. de toespraak van drs. H. ten Brinke, voorzitter van Deputaten Kerkelijke Eenheid van de GKV;
5. de toespraak van dr. J.W. Maris, voorzitter van Deputaten Eenheid Gereformeerde belijders van de CGK.

Ten aanzien van de regionale bezinning op de omgang met de belijdenis:

A. Constateren:

1. De kerken hebben over het algemeen royaal meegedaan aan deze bezinningsronde.
2. De grote lijn van de inventarisatie is duidelijk: Wij willen ons als kerken ondubbelzinnig en onbekrompen binden aan de gereformeerde belijdenis.
3. Dit beeld bevestigt wat eerdere Landelijke Vergaderingen op dit punt al herhaaldelijk hebben uitgesproken.
4. Als het om het concreet maken van deze intentie gaat, leven er bij de kerken echter wel allerlei vragen en worden er kanttekeningen gemaakt.
5. Over het algemeen wordt op regionale vergaderingen maar weinig over de leer gesproken. De gesprekken in het kader van de bezinningsronde hadden daarom ook iets onwennigs.
6. Er blijkt toch wel animo te zijn om over concrete vragen en thema's met elkaar door te spreken, al dan niet interkerkelijk.

B. Overwegen:

1. Het behoort tot het wezen van de kerk dat zij zich blijvend bezint op inhoud en de grenzen van de christelijke leer.
2. Het weinig voorkomen van regionale gesprekken over de leer kan een goed teken zijn, maar kan ook een teken zijn van een blinde vlek of van een verlegenheid op dit punt.
3. Een tijd als de onze, een tijd van grote vragen en herbezinning, een tijd ook van vloeiende

- kerkelijke grenzen, vraagt aan de ene kant om openheid en ruimte voor gesprek, maar aan de andere kant ook om waakzaamheid en attent zijn op waar het op aan komt.
4. Het nadenken en spreken over deze zaken hoort ook op kerkelijke vergaderingen een plaats te hebben.
 5. Zowel de intentie als de toonzetting van art. 31.1 AKS is daarbij van groot belang.
 6. Het daarnaast ook samen met andere kerken, die met ons op dezelfde basis staan, nadenken en spreken over deze zaken geeft een extra dimensie aan de bezinning.
 7. Bij een dergelijke interkerkelijke bezinning kunnen wellicht ook andere actuele kerkelijke (bijvoorbeeld ethische of missionaire) vraagstellingen worden betrokken.
- C. Spreken uit:
1. Het is goed er als kerken naar te streven, de bezinning en de discussie over vraagstukken van leer en leven ook een natuurlijke plek te geven op onze kerkelijke vergaderingen.
 2. Het is wenselijk, ook samen met verwante kerken over deze en andere kerkelijke vraagstukken na te denken.

Ten aanzien van de GKV:

A. Constateren:

1. De gesprekken tussen de Commissie Contact en Samenspreking en Deputaten Kerkelijke Eenheid zijn zinvol en hoopvol geweest, zo dat het moderamen van de Generale Synode Zuidhorn kon schrijven: "Ondanks dat nog niet alle vragen geheel beantwoord zijn, zijn we blij met de gebleken toenadering."
2. In algemene zin stond de Generale Synode Zuidhorn, wat het contact met onze kerken betreft, in het teken van groeiend vertrouwen.

B. Overwegen:

1. De dankbaarheid voor de toenadering en het groeiend vertrouwen, plaatselijk maar ook landelijk, mag overheersen.
2. Het is verheugend, dat over en weer gezocht wordt naar elkaars intenties en dat oprecht geprobeerd wordt die op waarde te schatten.
3. Het besluit van de Generale Synode Zuidhorn de 'uitzonderingsclausule', die de GS Leusden aanbracht in de regels voor kerkelijke eenheid, in te trekken, is wat de intentie betreft wel begrijpelijk, maar toch ook teleurstellend.
4. Ook het besluit van de Generale Synode Zuidhorn om aan de verzoeken tot herziening van de besluiten in de jaren 60 niet te voldoen, zal formeel wel juist zijn, maar wat er indertijd gebeurd is vraagt wel om een vervolg.
5. "Geworteld en gegrond in de liefde, zult gij dan samen met alle heiligen, in staat zijn te vatten, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is, en te kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld moogt worden tot alle volheid Gods." (Ef. 3: 17b-19) Wat zou het goed en mooi zijn, ook met de "heiligen" van de GKV aan deze oproep praktisch gehoor te geven.

C. Spreken uit:

1. God zij geprezen voor de toenadering en het groeiende vertrouwen.
2. God zij gebeden voor een open en eerlijk vervolg, zowel met het oog op wat er indertijd gebeurd is als met het oog op het heden en de toekomst.
3. De NGK willen zich blijven inzetten voor de eenheid met "*allen die onze Here Jezus Christus onvergankelijk liefhebben*" (Ef. 6: 24), en daarom, en in dat kader, ook met de broeders en zusters van de GKV.
4. Het is een goede zaak als de plaatselijke kerken zich (blijven) inzetten voor meer samenwerking en eenheid met kerken van de GKV.
5. Enige vorm van landelijk contact op deputatenniveau is daarbij wenselijk.
6. Hopende op meer kerkelijke eenheid, zou het ook nu al goed zijn meer van elkaars inzicht en wijsheid te profiteren bij het doordenken van de kerkelijke problemen van vandaag.

Ten aanzien van de CGK:

A. Constateren:

1. De Generale Synode Leeuwarden 2001 besloot de gesprekken met de NG-commissie vooralsnog te continueren, mede met het oog op de plaatselijke situaties en zaken van gemeenschappelijk belang.
2. Het deed de Generale Synode Leeuwarden 2001 goed, te vernemen dat het signaal dat de CGK en de GKV gaven over de manier waarop de eenheid in de leer in de NGK wordt

bewaard, serieus werd genomen door de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 door een bezinning daarop te starten in regionaal verband.

3. In de periode sinds de vorige Landelijke Vergadering is er slechts sporadisch contact geweest tussen de CG-deputaten en onze commissie. Tot een gesprek over de toe-eigening des heils, aansluiting zoekend bij de overeenstemming die CGK en GKV hierover bereikten, is het niet gekomen.
4. Intensief contact vond plaats tussen de Theologische Universiteit Apeldoorn en onze Commissie Opleiding Predikanten. Met dankbaarheid kan worden geconstateerd dat een vruchtbare samenwerking mogelijk is.
5. Plaatselijk was opnieuw sprake van een groei in contacten tussen CGK en NGK.
6. In zijn toespraak tot de Landelijke Vergadering Lelystad op 23 april 2004 refereerde dr. Maris aan de "normatieve eenheid" die er is in de persoon van Christus. Wij zijn niet vrij van elkaar, zei hij, want wij zijn kerken van dezelfde belijdenis.
7. Dr. Maris vraagt, in diezelfde toespraak, te overwegen toch weer door te spreken over de toe-eigening des heils, op dezelfde wijze als dat gedaan is met de GKV, en daarom wellicht in tripartiet overleg.

B. Overwegen:

1. Landelijk is er helaas geen verandering gekomen in de verhouding NGK - CGK, plaatselijk gaan de contacten door.
2. Het besluit van de Generale Synode Leeuwarden 2001 alleen nieuwe samenwerking met de NGK toe te staan "*voor die gemeenten waar de nood zo groot is dat ze in hun voortbestaan worden bedreigd*", is praktisch gezien wel begrijpelijk, maar weinig principieel en daarom, hoewel soms nuttig, toch teleurstellend.
3. De suggestie van dr. Maris om het gesprek over de toe-eigening des heils te heropenen verdient overweging. Van belang daarbij is de vraag of het gesprek nu anders en meer zinvol zou kunnen zijn dan toen het gesprek over dit onderwerp werd afgesloten. De actualiteit en zin van het gesprek zou wellicht kunnen toenemen door de discussie over de toe-eigening des heils te verbinden met de tegenwoordige discussie over de beleving van het geloof tegenover de te rationele benadering. Te bedenken valt overigens, dat van de kant van de CGK nooit aangegeven is of het verschil van opvatting over de toe-eigening des heils kerkscheidend behoort te zijn en waar de grenzen liggen van wat op dit punt nog wel en wat niet meer tolerabel is.

C. Spreken uit:

1. De NGK blijven er voorlopig in berusten dat de CGK op dit moment geen basis zien voor gesprekken gericht op kerkelijke eenheid.
2. God zij gebeden voor nieuwe openingen.
3. Het is een goede zaak als de plaatselijke kerken zich (blijven) inzetten voor meer samenwerking en eenheid met kerken van de CGK.
4. Enige vorm van landelijk contact op deputatenniveau is daarbij wenselijk.
5. Het is op dit moment niet goed te beoordelen of het heropenen van het gesprek over de toe-eigening des heils zinvol is.

Besluiten:

1. Akkoord te gaan met het tot nu toe gevoerde beleid van de Commissie voor Contact en Samenspreking ten aanzien van kerken van (voorheen) de Gereformeerde kerken in Nederland (Synodaal) die overwegen zich bij onze kerken aan te sluiten.
2. Onze participatie in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte voort te zetten. De reeds in 1963 geformuleerde doelstelling is het nog steeds waard te worden nagestreefd.
3. Dat het van belang is dat onze kerken via een eigen website op internet present zijn en dat zo ook langs deze weg voor een breed publiek informatie over onze kerken te vinden is.
4. De Commissie voor Contact en Samenspreking op te dragen:
 1. De kerken te blijven representeren in het contact met de CGK en de GKV en daarbij te spreken over zaken van gemeenschappelijk belang.
 2. De relevante besluiten van deze Landelijke Vergadering aan de deputaatschappen van de CGK en de GKV toe te lichten en desgewenst daarover te spreken.
 3. Ten aanzien van de GKV: Te onderzoeken of en hoe in samenwerking met DKE classicale-regionale gesprekken kunnen worden geïnitieerd over concrete zaken

van leer en leven die ons beide aangaan.

4. Ten aanzien van de CGK: In overleg met de Christelijk Gereformeerde deputaten te onderzoeken of en op welke wijze een heropening van het gesprek over de toe-eigening des heils zinvol kan zijn (eventueel tripartiet met ook de DKE van de GKV).
5. Plaatselijke kerken op hun verzoek te adviseren en te ondersteunen bij het realiseren of uitbouwen van plaatselijke samenwerking.
6. De reeds volledig gefedereerde gemeenten desgevraagd te dienen met advies.
7. Kerken van voorheen de Gereformeerde Kerken in Nederland (Synodaal), die overwegen zich bij onze kerken aan te sluiten, te informeren en te begeleiden, daarbij ook advies gevend aan onze regionale vergaderingen, één en ander zoals in de regeling van bijlage 1 en 2 bij het rapport van de CCS is aangegeven.
8. Namens onze kerken te blijven participeren in het werk van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte.
9. Verantwoordelijkheid te blijven dragen voor de website van onze kerken.